

12. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 5067-17 від 01.01.2013 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20–21. – Ст. 190.
13. Хоменець Р. Теоретико-правові аспекти принципів служби в органах місцевого самоврядування / Р. Хоменець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nads.gov.ua>.

Анотація

Галай В. О., Яворська О. О. Основні принципи діяльності органів публічної адміністрації як запорука забезпечення прав і свобод людини. – Стаття.

Статтю присвячено дослідженню змісту та сутності основних принципів діяльності органів публічної адміністрації, а також стану дотримання й реалізації цих принципів на сучасному етапі в контексті забезпечення прав і свобод людини.

Ключові слова: публічна адміністрація, принципи організації та діяльності влади, органи виконавчої влади, законність, верховенство права, забезпечення прав людини.

Аннотация

Галай В. О., Яворская О. О. Основные принципы деятельности органов публичной администрации как средство обеспечения прав и свобод человека. – Статья.

Статья посвящена исследованию содержания и сущности основных принципов деятельности органов публичной администрации, а также состояния соблюдения и реализации этих принципов на современном этапе в контексте обеспечения прав и свобод человека.

Ключевые слова: публичная администрация, принципы организации и деятельности власти, органы исполнительной власти, законность, верховенство права, обеспечение прав человека.

Summary

Galai V. A., Yavorska O. O. Basic principles of public administration activity as instrument of human rights and freedoms ensuring. – Article.

The article is devoted to researching of the contents and essence of the basic principles in public administration activity, and also a condition of observance and realization of these principles at the present stage in a context of ensuring rights and freedoms of the person.

Key words: public administration, principles of organization and power activity, executive authorities, legality, rule of law, ensuring of human rights.

УДК 342.95:342.841

Ю. В. Дем'янчук

КОНЦЕПЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Процес побудови в Україні демократичної правової держави, головним завданням якої є утвердження й забезпечення прав і свобод людини, безпосередньо пов'язаний із необхідністю вдосконалення механізму правового регулювання в певних сферах суспільних відносин, що потребують спеціальних заходів для підтримки нормального життя людей та існування державних інститутів. В основному це завдання виконується шляхом застосування системи адміністративно-правових режимів зокрема паспортно-реєстраційних у міграційній сфері.

Аналіз чинного законодавства України свідчить про те, що в цілому проблема застосування адміністративно-правових режимів на сьогодні в Україні вирішена. Їх загальні правові засади визначені Конституцією України, знаходять своє подальше закріплення в спеціальних законах та інших нормативно-правових актах.

Термін «режим» (лат. *regimen*) у буквальному перекладі з латинської означає «управління». Визначення цього поняття в довідковій літературі неоднозначне. Слово «режим»

може вживатися в різних значеннях: точно встановлений розпорядок чого-небудь; умови діяльності, роботи, існування чого-небудь; державний лад, спосіб правління [1].

Найбільш часто термін «правовий режим» вживається для розкриття правового стану певних об'єктів і в цьому розумінні означає сукупність вимог, які мають своє вираження в правових нормах та встановлюють призначення відповідних об'єктів (їх окремих видів), порядок управління й користування ними [2; 3].

О.Ф. Скакун під правовим режимом галузі права розуміє особливий соціальний порядок, який закріплений нормами права цієї галузі й визначається поєднанням правових засобів, що його забезпечують [4, с. 388].

Узагальнивши погляди науковців щодо природи правового режиму, можна висловити думку, що правовий режим являє собою складне, багатогранне правове явище, тісно пов'язане із суспільними відносинами. Об'єктом режимного регулювання є специфічні суспільні відносини. Сутність цих відносин полягає в тому, що вони мають особливу соціальну значимість, формуються в конкретній, порівняно вузькій, проте життєво необхідній для людини, суспільства, держави площині. Правовий режим має специфічну мету й завдання, потребує «особливих форм правового регулювання й специфічних методів впливу та юридичного інструментарію для своєї організації» [5]. Правовий режим безпосередньо пов'язаний з управлінням та регулюванням, спрямований на створення найбільш сприятливих умов розвитку певних суспільних відносин, на їх упорядкування, урегулювання, організованість, захист від порушень і негативних тенденцій.

Установлення, розвиток, функціонування й захист будь-якого правового режиму відбувається за допомогою правових засобів. За їх допомогою забезпечуються правомірна поведінка особи в режимній сфері, правореалізуюча та правозастосовна діяльність у режимній сфері, яка спрямована на досягнення мети й завдань режиму. Правові засоби інформують суб'єктів, що підпадають під сферу дії режиму, про можливі варіанти вибору своєї поведінки, певним чином впливають на їх інтереси, встановлюють спосіб і порядок здійснення прав та обов'язків тощо [6].

Конкретний набір правових засобів у правовому режимі залежить від характеру та змісту певних суспільних відносин, мети й завдань правового режиму. Завдання законодавця, як пише А.В. Малько, полягає в тому, щоб забезпечити точний, науково обґрунтований вибір правових засобів, з яких складається правовий режим [7]. Саме від цього залежить ефективність режиму. Неправильний вибір правових засобів ускладнює досягнення мети й завдань режиму, знижує ефективність правового регулювання.

Поділ права на приватне та публічне дозволяє виділити приватноправові та публічно-правові режими, які у свою чергу поділяються на галузеві, загальні та спеціальні [8].

Кожна галузь права функціонує у своєму правовому режимі [9, с. 389]. Під галузевим режимом С.С. Алексєєв розуміє особливу цілісну систему регулятивного впливу, яка характеризується специфічними прийомами регулювання: особливим порядком виникнення й формування змісту прав та обов'язків, їх здійснення, специфікою санкцій, способів їх реалізації, а також дією принципів, загальних засад, що поширюються на цю сукупність норм [10].

Для галузі адміністративного права характерна наявність правових режимів, які належать до сфери державного управління, тобто до тієї сфери, де відносини між державними органами, підприємствами, установами й організаціями різних форм власності, об'єднаннями громадян та громадянами регулюються здебільшого адміністративно-правовими нормами. Специфіка цих режимів проявляється в особливому порядку виникнення й формування змісту прав та обов'язків учасників адміністративно-правових відносин та їх здійснення, у наявності відповідних санкцій, в особливих засобах їх реалізації, а також у дії єдиних принципів і загальних положень, що поширюються на цю сукупність правових норм [11].

Потрібно зазначити, що нині оновлюються погляди на роль і призначення адміністративного права в нових соціально-історичних умовах. Змінюються погляди на сутність предмета, методу, системи адміністративного права, форм і методів управлінської діяльності, функцій управління тощо. Такі перетворення викликали появу різноманітних підходів до державного управління як базової категорії адміністративного права. Державне управління як організаційно-правова категорія має право на існування й у сучасних умовах реформування адміністративного права. Забезпечення належного управління суспільними відносинами у специфічних, особливих ситуаціях залишається завданням держави. Специфічним інститутом державного управління, який повинен виконати це завдання, є адміністративно-правовий режим.

Серед науковців немає однакості щодо визначення правової природи адміністративно-правового режиму.

Традиційний для радянського адміністративного права погляд на правову природу адміністративно-правових режимів як сукупності засобів регулювання суспільних відносин у надзвичайних ситуаціях зберігається в сучасному адміністративному праві.

Поряд із «жорсткою» прив'язкою адміністративно-правових режимів до надзвичайних ситуацій ми знаходимо в українських джерелах дефініції, в яких категоричність стверджень поступається місцем «м'яким» формулюванням.

Характерним щодо цього є визначення адміністративно-правових режимів, запропоноване в підручнику за редакцією Ю.П. Битяка. Так, під адміністративно-правовим режимом розуміється певне поєднання адміністративно-правових засобів регулювання, опосередковане централізованим порядком, імперативним засобом юридичного впливу, який виявляється в тому, що суб'єкти правовідносин займають юридично нерівні позиції [12].

Іншою є думка Ю.А. Тихомирова [13]. На його розуміння, адміністративно-правові режими становлять окремий вид регулювання, у межах якого створюється й використовується певна комбінація юридичних, організаційних та інших засобів для забезпечення того чи іншого державного стану. Більше того, розглядувані режими характеризуються особливим порядком діяльності суб'єктів права в різних сферах державного життя, спрямованих на цільову й функціональну діяльність цих суб'єктів на тих ділянках, де потрібні додаткові засоби для підтримання необхідного державного стану.

І.С. Розанов характеризує адміністративно-правовий режим як установлену в законодавчому порядку сукупність правил діяльності, дій або поведінки громадян та юридичних осіб, як порядок реалізації ними своїх прав у певних умовах

(ситуаціях) забезпечення й підтримання суверенітету й оборони держави, інтересів безпеки й охорони громадського порядку спеціально створеними для цієї мети службами державного управління [14].

Підводячи підсумок, ми погоджуємося з поглядами Д.М. Бахраха, С.Д. Хазанова, що адміністративно-правовий режим супроводжує діяльність органів виконавчої влади та їх посадових осіб під час їх взаємодії з громадянами та організаціями, а також між собою, під час реалізації ними своїх функціональних обов'язків, регулювання ними різних суспільних відносин та процесів. Адміністративно-правовий режим розрахований на повсякденну адміністративну діяльність, типові соціально-управлінські ситуації та може бути визначений як загальний режим діяльності державної адміністрації [15]. Загальний адміністративно-правовий режим складається з різних відокремлених частин: паспортного, перебування іноземців та осіб без громадянства, обігу зброї, державної служби тощо. Такий режим регулює взаємовідносини державної адміністрації з невласними суб'єктами в нормальних умовах [16], проте з використанням специфічних правових механізмів.

Отже, під адміністративно-правовим режимом слід розуміти специфічний порядок діяльності суб'єктів права в різних сферах суспільного життя, установлення й регулювання яких відбувається за допомогою спеціальних правових засобів.

Література

1. Большой энциклопедический словарь. – М. ; СПб., 1998. – 1005 с.
2. Словарь иностранных слов. – М., 1983. – 423 с.
3. Исаков В.Б. Правовые режимы и их совершенствование / В.Б. Исаков // XXVI съезд КПСС и развитие теории права : межвуз. сборник науч. трудов / под ред. А.Ф. Черданцева. – Свердловск : Изд-во Свердловского юрид. ин-та, 1982. – С. 34–49.
4. Матузов Н.И., Правовые режимы: вопросы теории и практики Н.И. Матузов, А.В. Малько // Известия вузов. Серия «Правоведение». – 1996. – № 1. – С. 16-29.
5. Скакун О.Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс) : [учебник] / О.Ф. Скакун. – Х. : Эспада, 2005. – 119 с.
6. Рушайло В.Б. Административно-правовые режимы / В.Б. Рушайло. – М. : Щит-М, 2000. – 264 с.
7. Сапун В.А. Инструментальная теория права в юридической науке / В.А. Сапун // Современное государство и право. Вопросы теории и истории : сборник науч. трудов. – Владивосток, 1992. – С. 12–24.
8. Малько А.В. Проблемы правовых средств. Проблемы теории государства и права / А.В. Малько ; под ред. М.Н. Марченко. – М. : Юристъ, 1999. – 326 с.
9. Теория государства и права / под ред. В.М. Корельского и В.Д. Перевалова. – М. : Норма, 2000. – 273 с.
10. Алексеев С.С. Теория права. – М. : Бек, 1994. – 105 с.
11. Адміністративне право України. – Х., 2000. – 245 с.
12. Адміністративне право України : [підручник для юрид. вузів і фак-тів] / [Ю.П. Битяк, В.В. Богущкий, В.М. Гаращук та ін.] ; за ред. Ю.П. Битяка. – Х., 2000. – 520 с.
13. Тихомиров Ю.А. Курс административного права и процесса / Ю.А. Тихомиров. – М. : Юринформ-центр, 1998. – 400 с.
14. Розанов И.С. Административно-правовые режимы по законодательству Российской Федерации, их назначение и структура // Государство и право. – 1996. – № 9. – 85 с.
15. Бахрах Д.Н., Формы и методы деятельности государственной администрации [учеб. пособие] / Д.Н. Бахрах, С.Д. Хазанов. – Екатеринбург : Б.и, 1999. – 148 с.
16. Бахрах Д.Н. Административное право / Д.Н. Бахрах. – М., 2000. – 191 с.

Анотація

Дем'яничук Ю. В. Концепція адміністративно-правових режимів. – Стаття.

У статті проаналізовано процес побудови в Україні демократичної правової держави, головним завданням якої є утвердження й забезпечення прав та свобод людини, безпосередньо пов'язаний із необхідністю вдосконалення механізму правового регулювання в певних сферах суспільних відносин, що потребують спеціальних заходів для підтримки нормального життя людей та існування державних інститутів. Переважно це завдання виконується шляхом застосування системи адміністративно-правових режимів, зокрема паспортно-реєстраційних у міграційній сфері.

Ключові слова: адміністративно-правовий режим, суспільні відносини, правореалізуюча і правозастосовна діяльність.

Аннотация

Демьяничук Ю. В. Концепция административно-правовых режимов. – Статья.

В статье проанализирован процесс построения в Украине демократического правового государства, главной задачей которого является утверждение и обеспечение прав и свобод человека, непосредственно связанный с необходимостью совершенствования механизма правового регулирования в определенных сферах общественных отношений, требующих специальных мер для поддержания нормальной жизни людей и существования государственных институтов. В основном эта задача выполняется путем применения системы административно-правовых режимов, в частности паспортно-регистрационных в миграционной сфере.

Ключевые слова: административно-правовой режим, общественные отношения, правореализующая и правоприменительная деятельность.

Summary

Demianchuk Y. V. The concept of legal and administrative regimes. – Article.

The paper analyzes the process of building in Ukraine a democratic state, whose main objective is to affirm and ensure human rights and freedoms, is directly related to the need to improve the mechanism of regulation in certain areas of public relations, which require special measures to maintain normal lives and existence state institutions. Basically, this task is performed by the application of administrative and legal regimes, including passport and registration of migration.

Key words: administrative and legal procedures, public relations, law implementer and enforcement activities.

УДК 341.1

В. О. Павлова

ФОРМУВАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В ПОСДНАННІ З МІЖНАРОДНОЮ ТРУДОВОЮ МІГРАЦІЄЮ

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що, аналізуючи довготривалий процес формування міграційної політики, на сьогодні складно стверджувати, що Україна має цілком розроблену та обґрунтовану систему дій у міграційному напрямку відповідно до міжнародних стандартів. Істотного підвищення якості міграційної політики можна досягти за рахунок поглиблення співробітництва з розвиненими країнами, інтеграційними угрупованнями (головним чином ЄС) і спеціалізованими міжнародними організаціями.

Так, на момент проголошення Україною незалежності жодної міграційної політики, законодавства, адміністративних органів не існувало. Усе довелося створювати, не маючи досвіду, кадрів, необхідних фінансових ресурсів, за умови складної міграційної ситуації. Унаслідок цього формування міграційної політики відбувалося переважно ситуативно. На початку 1990-х рр. таке твердження було